

บุญบังไฟ

● นำเสนอเมื่อ 2 มิ.ย. 2551

บุญบังไฟ เป็นประเพณีประจำปีของชาวภาคอีสาน ที่สืบเนื่อง

มาจากพิธีการขอฝนของพญาแถน หรือเทวดา โดยจัดพิธีจุดบังไฟ เพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเพาะปลูกเมื่อหลังเทศกาลสงกรานต์ ราวเดือน 6 ของทุกปีหากแต่ชาวยโสธรโดยเฉพาะชาวกุ่มบ้านต่างๆ ในเขตอำเภอเมือง ร่วมแรงร่วมใจทำให้ประเพณีบุญบังไฟของเมือง โยโสธรเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน และเป็นประเพณี ที่สำคัญของประเทศ

ตำนานของประเพณีบุญบังไฟ ประกอบด้วยนิทานปรัมปรา 2 เรื่อง คือ เรื่องท้าว ผาแดงและนางไอ่และนิทานเรื่องพญาแถนและพญาคันคาก (คางคก) เรื่องพญาแถนนั้น กล่าวว่ หนึ่งพระโพธิสัตว์เสวยชาติเป็นคางคก อาศัยอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ครั้นนั้นพญาแถน เทพผู้เป็นใหญ่ที่สุดในท้องฟ้า ผู้บันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล เกิดพิโรธทำสงครามกับ ชาวโลกและบันดาลให้ฝนไม่ตกเลย 7 ปี 7 เดือน ชาวโลกได้รับความเดือดร้อนส่งใคร่ไปรบก็ พ่ายแพ้กลับมาหลายครั้งมาหมดชาวโลกพากันหนีพญาแถนมาที่ใต้ต้นไม้ใหญ่ที่พญาคางคกอาศัย อยู่ในที่สุดพญาคางคกได้รวมพลังสัตว์โลก ไปรบกับพญาแถน ปลวกได้ก่อจอมปลวกขึ้นไปถึง สวรรค์ มอดไม่ไปเจาะด้ามอาวุธทหารพญาแถน แมลงป่อง ตะขาบ มดไปกัดไฟรพพญาแถน ในที่สุดพญาแถนก็พ่ายแพ้ถูกจับตัวได้ ขอทำสัญญาสงบศึก โดยมีข้อตกลงว่าหากวันใดที่ชาว โลกยิงบังไฟขึ้นไปบนท้องฟ้าจะบันดาลให้ฝนตกลงมาเป็นฤดูฝน หากได้ยินกบเขี่ยร่องก็จะ ทราบได้ว่า ฝนตกแล้ว หากชาวโลกเล่นว่าวเมื่อใดก็จะให้ฝนหยุดตกกลายเป็นฤดูหนาว ดังนั้น สมัยต่อ ๆ มาเมื่อถึงเดือนหกเข้าฤดูทำนา ประชาชนจะจุดบังไฟสื่อสารให้พญาแถนทราบว่าถึง เวลาที่จะบันดาลฝนให้ชาวบ้าน และจะได้เริ่มต้นฤดูการทำนากันได้

"บัง" แปลว่า "ไม้กระบอก" บังไฟเป็นดอกไม้เพลิง ทำจากกระบอก

ไม้ไผ่ที่อัดดินปืนเพื่อการจุดระเบิดให้พุ่งขึ้นไปในอากาศเป็นการ

บวงสรวงพญาแถนโดยมีขนาดที่นิยมอยู่ 3 ขนาดคือ

"บั้งไฟธรรมดา"บรรจุดินปืนไม่เกิน 12 กิโลกรัม

"บั้งไฟหมื่น"บรรจุดินปืนเกิน 12 กิโลกรัม

"บั้งไฟแสน"บรรจุดินปืนถึงขนาด 120 กิโลกรัม

ถ้าบั้งไฟขึ้นสูงก็แปลว่าฝนฟ้า ข้าวปลา อาหารจะอุดมสมบูรณ์ดี

ก็จะพากันเลี้ยงฉลองรื่นเริงกันในหมู่ผู้ที่ไม่ร่วมงาน ถ้าบั้งไฟแตก

หรือไม่ขึ้นก็หมายความว่าฝนฟ้าไม่ตกต้องตามฤดูกาลเป็นต้น

ในวันแรกของเทศกาลหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า "วันโฮม" จะมีการนำเอาบั้งไฟออกมาแห่แหนตามเมืองกันก่อน จนกระทั่งวันที่ 2 ถึงจะนำบั้งไฟไปจุดกันกลางทุ่งนา โดยเฉพาะที่จุดบั้งไฟต้องทำเป็นพะองพาดขึ้นไปบนต้นไม้ใหญ่สูงประมาณ 30 เมตร แล้วจุดชนวนให้ดินปืนเกิดการระเบิด ปัจจุบันได้มีการประกวดความสวยงามและความสูงของบั้งไฟที่จุดขึ้นไปบนท้องฟ้า และหากบั้งไฟอันไหนไม่ยอมพุ่งขึ้นเพราะดินปืนด้านเจ้าของบั้งไฟก็จะถูกจับโยนลงในโคลนตมกลางทุ่งนาเป็นการทำโทษ ประเพณีการเล่นบั้งไฟที่นิยมกันมากเวลานี้คือยโสธร